

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan srečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejeman za avstro-ugarske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrto leto 4 gld., za jeden mesec 1 gld., 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrto leto 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrto leto. — Za tuge dežele toliko več, kolikor poštnina znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne pett-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravljenštvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravljenštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Naš naraščaj.

(Konec.)

Gromadni pritisk v gimnazije vzbuditi bi nam utegnil mnogo bolj drugo bojašen, nego li jo goje omenjeni pesimisti, bojašen namreč, da nam bode skoro razumništva na preostajanje, da se nam obeta intelligentni proletarijat. Toda niti ta bojašen ni upravičena. Število abiturientov gimnazijskih — in o teh se suče vse naše vprašanje — je šele prav zadnja leta poskočilo; posledice tega se bodo pokazale šele v nekolicih letih. A tudi potem, ko se pojavi in ko bode prihajalo z velikih šol Graških in Dunajskih več izprašancev, nego jih pribaja sedaj, tudi potlej se nam ni bati preobilne produkcije še za dolgo vrsto let. Saj so tudi naše potreščine v teku zadnjih let se povečale v vseh slojih razumništva. Hipertrofija ali preobilica srednješolskih učiteljev, ki je vladala nekoliko časa in deloma še vlada, je le navidezna in je pripisovati zvezne samo brezvestnemu izkorisčevanju onih nešrečnikov, katere je naš poslanec Šuklje po pravici imenoval „parija“ mej učitelji (suplentje). Vzrok je torej večinoma famozni naučni ustav; saj je znano, kaj se je odgovorilo z visokega mesta predlogu, naj se suplentje, katerih potreba je dokazana, imenujejo stalnimi učitelji; odgovorilo se je: „Potem bi kmalu pomanjkalno suplentov.“

Prenapolnjene so prav za prav samo male gimnazije, a ogromno število gimnazijcev hitro splahne v višjih razredib. Naravno; saj veliko je poklicanih, a malo izvoljenih. Že zgoraj sem rekel, da so naši ljudje, zlasti naši kmetje praktični. Vedo, da absolviranemu gimnaziju je največ potov „do lajšega kruha“ odprtih. Torej poskusimo; če bo šlo, prav; če pa ne pojde, par razredov gimnazijskih tudi nič ne škodi; saj se mora dandanec z njimi izkazati skoro vsaki „štacunski fant“. Pomisliti pa tudi treba, da tudi mi prinašamo svoje žrtve kakor vse evropski narodi, molobu — militarizmu, in mnogo, mnogi mladenci prestopi iz nižjih in srednjih gimnazijskih razredov v razne vojaške zavode, mnogi prisiljeni, ker jim ni naklonjena Minerva, mnogi pa

tudi očarani po — uniformah. Poznal sem dijaka, ki je vedno tožil o krmežljivosti ter se z njo opravičeval pri slabih uspehib, a v četrti šoli mu oče — odličen slovenski prvak — ni mogel zabraniti, da se ne bi bil dal uvrstiti mej konjike. Kako sem se čudil, ko vidim, da se je brljavi študent prelevil v marcialnega dragonca.

Toda akoravno smo si v le-teh vrsticah postavili namen, da branimo našo „nadepolno mladino“, vendar s tem nočemo nikakor prikrivati žalostne istine, da se izpridi ali pogubi mnogo naših ljudij, in sicer uprav najboljših talentov. Tu ne namejamo preiskovati vzroke tej prikazai — trebalo bi za to posebne študije — niti se mi ne vidi doognano, ali gre pri nas več odstotkov učenega materiala po zлу, nego pri drugih narodih. — Dveh momentov pa naj se dotaknem, ki se meni vidita zlasti pogubna naši velikošolski mladini. Prvič izbirajo, in sicer najboljši naši talentje in prvi oddieli, katerih bodoč stroko, zlasti na filozofski fakulteti, po svojem ukusu, izberejo si one predmete, katerih so se že na gimnaziji oklenili z vso gorečnostjo, brez ozira na to, ali se je po dovršenih študijah dolične stroke kmalu nadeljati stalnega kruha. Lepa in hvale vredna taka idejalnost, ali nekoliko praktičnosti in brižnosti za prihodnost je tudi potreba. Človek ne živi sicer samo ob kruhu — po besedah sv. pisma — sli o sami modrosti pa tudi ne. Žalibog je pa tudi res, da abiturientje poleg najboljše volje pri izbiranju bodočega zvanja ne najdejo nikjer zanesljivih napotkov, niti ondi ne, kjer bi ga najpreje smeli in morali pričakovati, pri svojih profesorjih, ki so jih ravnokar poslali v svet, češ, da so zreli. Res, da je hudo, silo delati svojemu nagonu in ukusu in „invita Minerva“ samo zaradi ljubega kruhka okleniti se nepriljubljene stroke, ali kaj češ? Živ ne moreš pod rušo, torej s trebuhom za kruhom. O tem bi vedel kaj več povedati slovenski učenjak, matematik in astronom, toda po svoji firmi: filolog.

Poleg subjektivnega ukusa pa odločuje abiturientu izvolje bodočega zvanja kako gaslo (Schlagwort). Kako upravičeno gaslo zaide ali se vrže mej

dijaštvu, ki se ga potem „per vim inertiae“ drži tudi še tedaj, ko je že izgubilo dejansko veljavo. Tako gaslo je n. pr. sedaj, da s filozofijo „ni nič“ in da tudi „za juriste bo kmalu zaprto“ — in tako vse rine v medicino; in ta s početka upravičena struja ne bo prenehala dotlej, dokler ne bodo izšolani medicinci strahoma opazili, da je ložje dobiti diplomo nego službo. A filozofske dvorane so sedaj prazne, ne samo Slovenci, tudi Nemci se jih ogibljejo; in vendar, kdor sedaj vstopi v filozofijo, ne bude mu treba toliko časa čakati, takor dosedanjim parija-suplentom. Kajti skoraj bo pomankanje ne samo slovenskih, ampak tudi nemških učnih sil za srednje šole.

Tedaj pozor, mladeniči, ki sedaj otepljete raz sebe prah gimnazijskih klopij in katerim se skoro odpro veličastne dvorane „almae matris“. Uvažujte sicer tudi svoje duševne sile in posebnosti svojih duševnih darov, ali niti ne zavračajte izkušenih svetnikov, celo iščite jih. Jako umesten se mi je videl zategadelj poziv nekega slov. velikošolskega društva, ki je v svojem vabilu za pristop novo došlim rojakom obetalo tudi, da jim postreže s podatki o „šansah“ te ali one stroke. Tako je prav, to bodi zlasti naloga dijaških društev; tu si lahko izkušene „stare hiše“ istinite zasluge stečejo z dobrimi sveti.

Drugi moment — prava rak-rana našemu učenemu naraščaju — pa je nervus rerum ali prav za prav pomankanje tega neizogibnega faktorja. Res, da „plenus venter non studet libenter“, ali prazen menda tudi ne rad, in pregovor „der Muth kommt vom Magen“ ne velja samo za vojake, ampak tudi za dijake. Toda kaj bi o tem žalostnem predmetu trosil besede; kake posledke ima stradanje v mladenički, dijaški dobi, o tem so nam pretožne priče naši Jenki, Jurčiči in Levstiki in Bog vše koliko drugih. Stara pesem, ki je lahko damo podobo uganke: „Ko bi bil mogel, ni imel, a ko je imel, ni mogel.“ Odtod izvira tudi tisto divje „krokarstvo“, katerega gaslo je: „jedenkrat s pesom, a drugikrat z batom“; ono uničuje mladini telesne in dušne sile, in le-ta stopi v življenje ne s čilimi

LISTEK.

Potopisne črtice iz Italije.

Spisal R.

IV. Baja.

(Konec.)

Dober kilometer dalje od Lukrinskega jezera se začenja Baja, sedaj neznatna vas z raztresenimi hišami ob morski obali. Nekdaj pa je bilo tukaj torišče rimske bliščobe, mehkužnosti in razkošja. Tu so se vrstile zaporedoma elegantne vile, kopališča, gledališča in svetišča. Tu so živelji Rimljani razuzdano ter ne samo očitno grešili, nego se tudi z gremom ponašali. Poltna razuzdanost je bila tu tako velika, da ni hotela nobena poštena, resna oseba v Baji prenočiti in Seneka sam je imenoval ta kraj „diversorum vitium“. Ne le najbogatejši Rimljani in najveljavnejši državniki imeli so v Baji svoja letovišča, nego cesarji sami (zlasti Nero) so se tu prav pogostoma mudili in za delj časa sem-le odtegnili svetu, kateremu niso mnogo zaupali. Marius, Julij Caesar, Pompejus, Hortensius, Nero, Domitian, Hadrian itd., vsi so imeli tu svoje vile, od katerih pa sedaj opaziš komaj nekaj revnih ostankov. Eno, kar se še vidi!

V Baji sami, t. j. tam blizu postaje, kjer je največ hiš skupaj, kažejo tri rotunde, ki so bila baje tri svetišča posvečena Dijani, Merkurju in Veneri. Ali starinoslovci so spoznali v teh rotundah ravno toliko kopališč, ker imajo ob straneh vse polno ponar (Nischen) in manjših sobic za kopanje. Nekatere teh sobic so okrašene z stukoornamenti, ki so se še dobro ohranili. V „Merkurjevem svetišču“, ki ima še popolnoma dobro ohranjeno rotundo s kupolo, posluša se lahko čuden jek, kakeršen je pri vseh rotundah navaden: ako namreč kdo prav po tihem govori k steni, sliši ga in razume prav dobro druga oseba, ki pristavi svoje uho k steni ravno na nasprotni strani. Zato pripovedujejo, da je tukaj Seneka poslušal, kako se je tu Piso razgovarjal z drugimi urotniki proti Neronu in je potem vso zato cesarju razodel. V tej rotundi plešejo navadno Bajanke „tarantello“ pred tuji.

Zapustivši Bajo obrnemo se okoli španskega grada navzdol proti morju (na južno stran) ter opazimo najpoprej borne ostanke nekega poslopja, v katerem sta baje Marij in Sulla nekdaj v prijateljstvu živelja, a pozneje sta se na smrt sovražila. Malo dalje kažejo v morji štiri temelje iz opeke sestavljene, ki so spadali baje k Hortensijevi vili, kjer je gojil ukusne morske mrene s človeško krvjo. Morje tukaj obalo silno razjeda in zato je pogolnito že skoro

vse stare zgradbe. Koj zatem opazimo nekaj podzemeljskih jam, v katerih hrani bližnji posestnik svoje vinske sode. Učenjaki sodijo, da so to podzidja nekega gledališča, a ljudstvo trdi, da je bil v jedui teh lukenj Agrippinin grob, matere Neronove. Še malo dalje proti vasi Bacoli kažejo nekaj odlomljenih stebrov Herkulovega svetišča, ki se jedva vzdigajo iznad morske gladine.

Od sedaj naprej postane obala prestrma, treba je kreniti v vas gori, in potem se pride mimo cerkev po stranski poti (proti vzhodu) do „Neronovih ječ“, ali „Le cento camerelle“. Ta poslednji izraz se večkrat rabi o podzemeljskih hodnikih in prostorih, ki so služili le za podzidja višje stojecim zgradbam (o. pr. v Hadrijanovi vili, na otoku Capri itd.). In zares trde učenjaki tudi o teh ječah, da niso bile nič druzega, nego podzidja letovišča Julija Caesarja, ki je stalno izvestno na tej obali. Domačini pa razkazujo čisto natanko vse jetniške prostore, kažejo kje so jetnike sodili, kje so morali ti spati, kje so jih vesiili in obglavljeni in kje so jih potem v spodaj čakajoče ladje metalni, da so jih na teh prevažali do mesta večnega počitka. Kaj podobnega pripovedujejo na različnih krajih o krutosti rimskih vladarjev in čeravno ne more nihče dokazati, da so ti res tako brezčloveško delali, vendar je že to zadostni značilno, da jih je ljudstvo ohranilo v takem spominu!

brž je opozoril finske rodoljube na nevarnost, v katero bi spravili svojo domovino, če bi v drugič v zvezi z Nemčijo začeli akcijo zoper svojo domovino, mogočno Rusijo.

Socijalistični shod v Curihu.

Kongres takoimenovanih zmernih socialistov začel je svoja posvetovanja. Gledé osemurnega delavnika se je sklenilo, da se je zanj v vseh deželah boriti ter v to svrhu organizovati ves proletariat, da bo po vsem svetu jednako postopal in izposloval uvedenje osemurnega delavnika zakonitom potem. — Gledé stališča socialistov v slučaju vojne nasvetovali so ekstremni socialisti, da je o vojni ustaviti delo in odreči vojaško službovanje, a ta predlog ni obveljal. — Nadalje je kongres sklenil, da morajo socialisti gediti, da dobe postavodajalstvo v svoji oblast, ker le ako dobé politično moč, morejo dosegči kar žele. Socialisti so sicer pripravljeni, porabljati vsa sredstva, katera so jim na razpolaganje v boju zoper kapitalizem, ali izvršiti morejo svoj program samo zakonodajnim potem in zato naj se tudi v bodoče udeležujejo parlamentarnega boja.

Dopisi.

Iz Trnovega pri Ilirski Bistrici, 7. avgusta. [Izv. dop.] Sedma glavna skupščina učiteljskega društva za Postojinski okraj vršila se je prav sijajno v prijaznem Trnovem pri Ilirski Bistrici dne 2. t. m. Navzočih je bilo 17 pravih članov, ter vpeljani gostje: gg. Ivan Urbančič, župan, dr. Perušič, zdravnik, K. Česnik, J. Mikuš, in Anton Simontič, učitelji.

Gosp. predsednik pozdravi navzoče, obžalujoč, da je samo jedna g. učiteljica prišla in opominja vse društvenike k skupnemu, složnemu delovanju v blagor slovenske mladine, šole in domovine po geslu „Naprej“. Ta pozdrav bil je sprejet z navdušenimi „dobro klici“.

Referat g. Jelenca o „Lavtarjevem računskem stroju“ je bil obširno in temeljito izdelan, in po daljšej debati sprejeta resolucija, da je ta računski stroj zelo uporaben in da si ga naj vse šole kupijo.

Obširno tajnikovo poročilo, katero je končal z željo, da nam vsem učiteljem društveno delovanje donese mnogo koristi in krepila, da tudi v prihodnosti ne opešamo, marveč vedno naprej hitimo po trutjevi poti do častne zmage, bilo je brez debate navdušeno in z dobro klici sprejet.

Gosp. blagajnik naznana, da ima društvo premoženja 215 gld. 18 kr., nasvetuje, da se odboru prepriča izvršitev §. 12. društvenih pravil in da se štirim delegatom „Zaveze“ plača za pot vsakemu pet gld. Po daljši debati sprejmo se nasveti in poročila g. blagajnika, ter se mu izrazi zahvala za vestno delovanje. Na to so bili voljeni tri pregleovalci računa, kateri so vse v redu našli in račun potrdili.

Izmej sprejetih raznih nasvetov sta omeniti posebno naslednja:

Gosp. Anton Nedved, upokojeni učitelj godbe na c. kr. učiteljišči v Ljubljani imenuje se častnim društvenim članom.

Prihodni občni zbor prve dni meseca avgusta 1894. ima se vršiti v trgu Vipavi. Zborovanja mej letom določuje društveni odbor. —

V presojevalni kočični odsek so izvoljeni: gg. Zarnik, Judnič, Trošt, Jelenec in Požar.

V društveno vodstvo: gg. Zarnik, Judnič, Trošt, Jelenec, Žaman, Rustija Jožef, Rudolf Janez.

Na to zaključi g. predsednik zborovanje s trikratnim „Slava“ na presvitlega cesarja. Iz šole napotili smo se k skupnemu obedu v Ilirsko Bistrico. V senci košatega drevja prehitro nam je minul čas v prijetni družbi. Da raznih napitnic ni manjkalo, je samo ob sebi umevno. Naše veselje je bilo tem večje, ker so nas gospé in gospodje iz Trnova in Bistrice s svojim prihodom počastili in v govorih pokazali, da spoštujejo in ljubijo one učitelje, ki se ne ustrašijo dela in znoja za svoj ljubljeni slovenski rod. Radost in vsestransko navdušenje prikipele je do vrhunca, ko je g. notar povzdignil čašo in napisl slovenskemu učiteljstvu.

Omenim naj še gg. pevcev, ki so vso slavnost še bolj prijetno storili. Da je bil v naši sredi tudi jeden duhovnik, dokazuje, da je z možmi skupno delovanje tudi na šolskem polju mogoče. Vsaj nas vseh, ki nam v slovenskih prsih bije pošteno srce, je iskrena želja in hrepenenje, koristiti milemu slovenskemu narodu in ga dovesti do prave sreče in zadovoljnosti, do jednakopravnosti in svobode v premiki avstrijski domovini. V to pomozi Bog in sreča junaka!

Naprednjak.

Domače stvari.

— („Radogoju“) postal je gospod Anton Gregorič, posestnik in posojilniški tajnik v Ptuj, 100 krov s prošjo, da se upiše mej ustanovnike društvu ker „priznava, da si lepšega smotra ne bi bilo moglo postaviti v Slovencih nobeno novo društvo“. — Vrlemu rodoljubu prisrčna zahvala z željo, da bi našel mnogo posnemovalcev mej Štajerskimi našimi brati.

— (Prvo korno družbi sv. Cirila in Metoda.) V včerajšnji novici izostalo je po pomoti na konci: Skupaj vzprejeli smo 17 krov. V štev. 173 pa naj se čita gospodičina Marijanica Prosenc, namestu gospa M. P.

— (Povodom tridesetletnice Kranjske čitalnice) otkrasile bodo tamšnje čitalničarke društveno zastavo po pozdravu župana gosp. K. Šavnika s krasnim srebrnim lovrorovim vencem. Venec sestavljen je iz 35 listov z imenami darovalk in požlačeno prevezo z napisom: $\frac{1}{16}$ 1863. Čitalničarke „Narodni čitalnici v Kranji“ ob priliki tridesetletnice. $\frac{1}{16}$ 1893. Istopako izročile bodo čitalničarke Ljubljanskemu „Sokolu“ trak v narodnih barvah, kojega je izdelala poznata tvrdka M. Drenik v Ljubljani. Poroča se nam nadalje, da je „Narodna čitalnica v Šiški“ prijavila svojo udeležbo z zastavo.

— (Sloven. ferij. društvo „Sava“) bode obhajalo v nedeljo 13. t. m. dvojno slavlje. V Kranji se bo vršil v prostorih mestne dvorane II. redni občni zbor ob $\frac{1}{2}$ 9. uri dopoludne; po zborovanji odidejo „Savani“, ki morajo priti v kolikor možno največjem številu in v polnem couleurju na gomilo dičnega slavca sloven. Parnasa, dr. Fr. Prešerna, kjer polože lovrorje venec s trobojnim trakom. Zatem se udeleži „Sava“ korporativno slavnosti Kranjske čitalnice. — Isti dan prirede preoddaljeni dolenski „Savani“ svoj okrožni shod z veselico in plesom v Kostanjevici. Vzpored smo priobčili včeraj. — Nadejati se je, da se obilo odzovejo obema vabiloma pristojni „Savani“, bodisi redni člani ali starešine ter s tem javno pokažejo ljubezen in navdušenje do svojega društva.

— (Osobne vesti.) Za nekoliko dni mudi se v Ljubljani g. J. Liznar (rodom Čeh), privatni docent in pristav c. kr. centralnega zavoda za meteorologijo in zemski magnetizem. G. Liznar prevzel je nalogu izvrševati v mnogih krajih tostranske državne polovice zemsko-magnetična merjenja. Prva taka merjenja izvršil je pred kakimi 50 leti (v letih 1840 in 1850) dr. Kreil.

— (Družba sv. Cirila in Metoda.) Z največjo radostjo javljamo sledete: „št. 170/P. Častitemu predsedništvu družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. — V smislu odloka visokega namestniškega predsedništva z dne 6. avgusta t. l., št. 1436 počastim se naznaniti, da je Njegovo Veličanstvo, vsled odloka njega ekselencije gospoda ministra za notranje zadeve z dne 2. avgusta t. l.; št. 2694/M. J. blagovolilo naročiti, da se predstojništvu družbe sv. Cirila in Metoda za izjavo udanosti in lojalnosti — poklonjeno o priliki občnega zabora v Sežani dne 26. julija t. l. Njegovemu c. in kr. apostolskemu Veličanstvu — naznani Najvišja zahvala. Sežana, 8. avgusta 1893. C. kr. okrajni glavar Simzig.“

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— (Prispevki ognjegasnim društvom.) Deželni odbor kranjski razdelil je danes ognjegasnim društvom ozirom občinam prispevke, dobljene iz 2% naklade, katero plačujejo posamične zavarovalnice, in sicer se je določilo Zavezi kranjskih ognjegasnih društev 500 gld., potem pa za Kranjsko goro 150 gld.; za Št. Vid pri Zidanini 80 gld.; za Kočevje 130 gld.; za Bizovik 100 gld.; za Ig 150 gld.; za Dovje 100 gld.; za Št. Vid pri Vipavi 80 gld.; za Kočevsko Reko 60 gld.; za Planino 100 gld.; za Vič-Glince 100 gld.; za Radeče pri Zidanem mostu 52 gld.; za Polhov gradec 50 gld.; za Postojino 220 gld.; za Horjul 80 gld.; za Bled 100 gld.; za Vipavo 100 gld.; za Tržič 80 goldinarjev; za Dolenjo vas pri Cerknici 100 gld.; za Št. Jernej 60 gld.; za Toplice na Dolenjskem 50 gld.; za Litijo 100 gld.; za Št. Vid nad Ljubljano 100 gld.; za Škofje Loko 100 gld.; za Belopeč 100 gld.; za Domžale 80 gld.; za Vrhniko 50 gld.; za Dolenjo Šiško 150 gld.; za Morovic 50 gld.; za Kamnik 150 gld.; za Jesenice 200 gld.; za Dob 60 gld.; za Do-

lenjovas pri Ribici 100 gld.; za Dolenji Logatec 100 gld.; za Gradač 50 gld.; za Vrd 30 gld.; za Ljubljano 300 gld.; za Šmartno pri Litiji 150 gld.; za Žužemberk 200 gld.; za Mokronog 100 gld.; za Veliki Otok 100 gld.; za Krško 120 gld.; za Begunje gorene 100 gld.; za Borovnico 60 gld.; za Kranj 150 goldinarjev; za Novo Mesto 150 gld.; za Zagorje na Pivki 150 gld.; za Trebnje 100 gld.; za Mengeš 150 gld.; za Dol pri Ljubljani 150 gld.; za Bohinjsko Bistrico 100 gld.; za Radovljico 150 gld.; za Trzin pa 50 gld. Razen takoj specifikovanih izdatnih svot razdelil bo dež. odbor še neke prispevke, ako se izkaže potrebnost dotičnih ognjegasnih društev oziroma občin. Vsega vkupe so zavarovalnice plačale lani 6368 gld. $\frac{97}{100}$ kr. naklade. Mej 16 zavarovalnicami, zastopanimi na Kranjskem, participira pri tem znesku „Slavija“ s 1275 gld. $\frac{78}{100}$, kr. Razen zgoraj imenovane svote ima dež. odbor na razpolaganje še obresti iz l. 1892 v znesku 214 gld. 17 kr. in prej ostalih obrestij 171 gld. 23 kr.

— (Ustanovni občni zbor za novo okrajsko posojilnico v Kostanjevici) v nedeljo 13. avgusta t. l. ima sledi dnevni red: 1. Sestava pravil. 2. Volitev odbora (načelstva in nadzorstva). „Zaveza slovenskih posojilnic“ bode zastopani g. Ivan Lapajne, tajnik okrajne posojilnice v Krškem. Zboruje se v gostilni gospe Bučarjeve. Začetek ob 3. uri popoldne. „Zveza slovenskih posojilnic“ — Michael Vošnjak.

— (Vabilo k veselici) katero priredi Vipavska čitalnica dne 15. avgusta 1893 v proslavo plemenitega rodoljuba gospoda Josipa Gorupa, ustanovitelja dijaškega podpornega društva „Radogo“. Vzpored. 1.) Pozdrav gostom. 2.) E. Gangel: „Naši biseri“, udarja tamburaški zbor. 3.) Foerster: „Po jezeru“, igra na glasovir gospodična A. Perko. 4.) Borovškakov: „Lump“, pojde g. Borovškakov. 5.) Ruska narodna: „Krasni sarafan“, udarja tamburaški zbor. 6.) A. Perko: „Luna sije“, pojde gospodična A. Perko. 7.) Rossini: Ouverture iz opere „Tancred“. igra na goshi gosp. A. Dekleva. 8.) Lubard: „Županova Micika“, Šaljiva igra. 9.) Ples. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopina 20 kr., sedež 30 kr., ples 1 gld. Čisti dohodek pripade društву „Radogoju“.

— (Iz domačih toplic) V Kamniškem kopališči (po Kneippovem načinu) je letos izredno veliko število tujih gostov. V drugi polovici minulega meseca jih je došlo 109. Od početka sezone došlo je vsega skupaj 374 oseb.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Celje 11. avgusta. Z vlakom iz Budimpešte vozeči se delavec zbolel mej potjo za sumno bolezni, vsled česar so ga prenesli v tukajšnjo bolnico, kjer je umrl. Zdravniki so dajo, da je tujež žrtva kolere. Vlada poslala iz Gradca zdravnika, da izvrši bakteriologično preiskavo.

Dunaj 11. avgusta. Dunajsko slovansko politično društvo „Nationalitätensklub“ je sklenilo, podati namestništvu ulogo, v kateri se prosi, naj vlada zaukaže obč. svetu Dunajskemu, da mora v gotovo določenem roku po vsem Dunaji napraviti dvojezične, nemško-češke javne napise. V utemeljevanju se navajajo motivi, s katerimi je češko namestništvo podprlo svoj ukaz glede samičkih napisov v Pragi, vrh tega pa se poddarja, da je Dunaj glavno mesto cele države, ter da živi na Dunaji 300.000 Čehov, ki imajo tiste pravice, kakor 26.000 Praških Nemcev.

Dunaj 11. avgusta. Glasilo najvišjega sanitetskega sveta javlja z ozirom na razširjanje se kolero, da je sanitarna situacija naše države letos dosti slabša nego lani o tem času.

Lvov 11. avgusta. V Mikolisu primerila se dva slučaja azijatske kolere, takisto v Nadvorni. Bolniki so vsi umrli. V Kolomejskem okraju oboleli dve iz Ogerske došli osobi za kolero; jedna umrla.

Pariz 11. avgusta. „Figaro“ javlja, da je ministerski svet sklenil, da ni začeti nikake preiskave radi afere Dupas.

Kajira 11. avgusta. Ministerstvo hoče odstopiti.

močmi, ampak z zlomljennimi krili, media ali vsaj blazirana.

V tem oziru treba vsekakor kaj ukreniti. In zategadelj pozdravljamo z iskrenim veseljem društvo „Radogo“, ki ima poleg družbe sv. Cirila in Metoda najbolj vzvišeni smoter pred očmi. Gmotne podpore, podeljene modro in previdno, proti primernim kavtelam in obvezam, bodo vsekakor bolje ovirale in omejevale divje in čestokrat nemoralno krokarstvo in bolje poživljale narodno in krščansko zavest, nego razdorna in svetoblnska društva, ki se ustanavljajo in vzdržujejo po dispozicijskem fondu — Mahničevem

Družbe sv. Cirila in Metoda redna VIII. velika skupščina

dné 26. julija 1893 v Sežani na Krasu.

(Oficijelno poročilo družbinega odbora.)

V.

Podružnični zastopniki za VIII skupščino po § 14. v redu, kakor so bili zglašen:

1. Št. Kancijan na Koroškem: Pooblaščenec: Žlogar za Mateja Šervicelj, komendantorja na Reberci in Janeza Šumah, posestnika.

2. Apaté na Koroškem: Za Andreja Butej in Jerneja Jagovec: pooblaščenca Filip Kandut in Stefan Bayer, kapelan.

3. Ženska podružnica Cerkniško-Planinske okolice na Rakeku: gospa: Matilda Sebenikar, Marica Milavec, Marija Kovšca.

4. Škofja Vas: Fr. Vratarič, K. Vrečar.

5. Ženska podružnica v Logatcu: gospa Marija Gruntar, notarjeva soproga.

6. Ženska podružnica na Vrhniku: za gospo Ano Lenarčičevo, soprogo veleposestnika in deželnega poslance: gospa dr. Marovtova.

7. Ženska podružnica za Ajdovščino z okolico: za gospo Terezo Gabrijelčičevo, roj. pl. Premerstein: pooblaščenec Ivan Dugulin, župnik.

8. Zagorje ob Savi in okolico: starosta Zagorskega Sokola Matija Medved z gospo soprogo.

9. Šempas: Župnik Blaž Grča.

10. Novo Mesto: Gimn. profesorja Novak in Vrhovec.

11. Stari Trg pri Ložu ženska podružnica: Gospa Olga Pečetova.

12. Stari Trg pri Ložu moška podružnica: Fran Peče, trgovec.

13. Ormož ženska podružnica: prof. Jos. Zelenik, pooblaščenec.

14. Beljak in okolica: Jožef Svaton, pooblaščenec za Matijo Wutti, Peter Markovič, slikar v Rožaku; Janez Vilič, veleposestnik; Jožef Svaton, kaplan v Št. Lenartu; Jan. Viličnik, pooblaščenec za Iv. Lapuša in Gajlerja.

15. Idrija: moška podružnica: Valentin Lapajne, trgovec; Alojzij Novak, c. kr. učitelj, pooblaščenec.

16. Bolec: Miha Štrukelj, vikarij v Čezsoči.

17. Greta pri Trstu: Ivan Gerdol, Anton Škabar, Fran Dolenc, deželni poslanec, Matej Strzin, I. Guštin.

Na južni strani poprej omenjene vasi kažejo „čudovite ribnjake“ (Piscina mirabilis), ki pa niso nič druga, nego velikansko podzemeljsko skladišče za vodo, katero so bili rimske mogotci tu postavili, da so iz njega preskrbovali toli bojno brodovje v luki Misenum, koli bližnja letovišča in njih žejne nasade. Nedaleč od teh ribnjakov nahajamo „Belvedere“, odkoder se nam razgrinja najdivnejši razgled čez vso okolico. Na vzhodu gledamo Vezuv, Sv. Angelj in pod njim Sorento, Posillipo, Nisito, Pozzuoli in nad njim kapucinski samostan „Camaldoli“, Monte Barbaro, M. S. Angelo (zoper drugi) in znani Mte. Nuovo. Pred nami (na južni strani) stoji gorica „Cap Miseno“ in pod njo nekoliko raztresenih hiš. Tu je stala baje Neronova vila, v kateri je dal ta okrutnež svojo lastno mater umoriti. (Od tu je odplul čoln na visoko morje, česar zadnji del se je potem z Agrippino vred odtrgal in potoplil.) Na zahodni strani vzdiga se bogati otok Procida z utrjeno jetnišnico za dosmrtnne kaznjence. Še malo naprej moli proti nebu ognjenik Epomeo na otoku Ichia, ki je bil l. 1883 strahovito razdejal nesrečno Casamicciolo. Še dalje proti severozahodu opazimo Pontinske otroke, kamor so Rimljani pošiljali politične zločince ali nevarne pretendente, in njim nasproti vzdiga se na obali Apeninskega polotoka akropola staroslovnega mesta

18. Gradec: Izvanakademiška podružnica: Dr. Treo, pooblaščenec.

19. Postojina: Ženska podružnica: Viktorija Praprotnik, učiteljica, Rezika Jurca.

20. Gradec: Akademiška podružnica: drd. Bela Stuhel, dr. Treo, odvetniški kandidat, pooblaščenec.

21. Žalec: Ernest Širca, Fric Vrečar.

22. Št. Jurij ob južni železnični: Moška podružnica: Alojzij Kreft, župnik na Kalobji.

23. Celovec: Prof. Ivan Huter.

24. Kamnik: Moška podružnica: Josip Močnik, mestni župan, Ljudevit Stiasny, mestni učitelj.

25. Trbovlje: Pankrac Gregorec, kapelan, Ferdo Roš, veleposestnik in župan.

26. Litija: Anton Brčić, župnik, Ivan Jenko, postajni načelnik, Fran Knaflič, posestnik.

27. Kotmaraves: Matija Prosek, župan, Tomo Koban, posestnik, Janez Štih, posestnik, prof. Huter, pooblaščenec.

28. Šentjakobsko-Trnovska moška podružnica v Ljubljani: Ivan Vrhovnik, župnik, Mavrilij Šarabon, veroučitelj, Josip Pichler, okrajni tajnik v p.

29. Šentpeterska moška podružnica v Ljubljani: Martin Malenšek, župnik, Anton Kobljar, deželni arbivar, mestni odbornik Trček.

30. Gorica: Moška podružnica: Dr. Fran Kos, profesor Benedikt Poniž, c. k. učitelj, I. Kancler, nadučitelj.

31. Slovenska Bistrica: Dr. Dragotin Treo, pooblaščenec.

32. Ženska podružnica v Sežani: Gospa: Marija Mahorič, Franja Gulič, Antonija Gaberšček.

33. Selca na Gorenjskem: Fran Šlibar, posestnik.

34. Šentpeterska ženska podružnica v Ljubljani: Gospa Marija Trček, veleposestnica, gospica Helena Bavedek, tajnica, gospica Justina Lavrič, otr. vrtnarica.

35. Bled: Martin Malenšek, mestni župnik, pooblaščenec.

(Dalje prih.)

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani, 11. avgusta.

Javni napis.

Češka odločnost in energija je res vredna občudovanja! Komaj je izdal namestnik svojo naredbo, s katero je prepovedal napravljati samočeške javne napise, že mu je občina na primeren način odgovorila. Sklicuje se na to, da namestnikov ukaz še nima pravne veljave, ker se je podal ugovor na ministerstvo, nadaljuje se napravljanje samočeških napisov. Občinstvo pozdravlja to z največjim navdušenjem. Časopis je še vedno bavi s tem predmetom. „Politik“ konstatuje, da tam, kjer so Čebi v večini, se z največjo strogostjo citira čl. 19., kjer pa so v manjšini, tam varuje vlada obč. avtonomijo. Vlada skuša — kar je očvidno iz njenega postopanja — utihotapiti nemški državni jezik. — „Hlas Naroda“ pravi:

Kume (Cymae), najstarejše grške naselbine v južni Italiji. Sedaj ne najdeš o tem slavnem mestu družega, nege zelo redke razvaline, iz katerih si ne moreš ustvariti nikakoršne podobe o nekdanji imenitnosti tega mesta. Z akropole uživamo res lep razgled tijekom do Gaete, ali to je tudi ves naš užitek. Blizu tam spodaj kažejo jamo kumanske Sibile, pri kateri se je bil baje Eneas zglasil na svojem potovanju v Italijo. Ta jama služi sedaj kot staja oslon in mezgom ter vodi bajé v podzemeljski svet. Ko smo prašali dečka, ki nam je jamo pokazal, zakaj pač obiskujejo tujci to grdo jamo, odgovoril nam je v svoji otroški priprosti in bistroumnosti: „Gospod, kedó bi mogel to ugantiti?“

Ker smo bili ravno v nedeljo dopoludne v Baji, imeli smo priliko opazovati procesijo na deželi. Po prašni cesti so prihajale cele tolpe dečkov, ali brev para in reda, za njimi godba in potem moški z zastavami potem dekllice (prav majhne) izmej katerih so bile nekatere celo belo oblecene; za njimi dva duhovnika in potem so vlekli možje velikansk voz, ki je bil ves preprežen s prti in pozačenimi trakovi. Na njem je stal velik kip vaškega patrona, menda sv. Miklavža. Za vozom se je valilo vse polno žensk, navadno z dojenčki v naročji, še precej lepo oblečenih.

Praga je in ostane češka in tega ne bo premenil noben ukaz. Čehi imajo moč, to dokazati, in bodo to pravdo dobili. Ker velja za Dunaj ista pravica, kakor za Prago, naj Dunajski Čehi zahtevajo, da se v stolnem mestu napravijo nemško češki javni napis in da se s češkimi strankami pri vseh uradnih razpravljajo češki. — „Narodni Listy“ priobčujejo članek „Sofort!“ ter pravijo, da je še dvomljivo, ali je namestnik imel pravico sistirati sklep glede samočeških napisov. Najboljši odgovor na trditve, da je Praga nemško mesto, bil bi ta, da se vse ulice prekrste in da se jim dajo imena po čeških junakih, mučenikih in zmagovalcih. To bi bil najboljši dokaz češkega karakterja Prage. — Opozarjam Ljubljanske narodne kroge na ta nasvet. Tako bi se dal — za slučaj, da propade pritožba obč. sveta na upravno sodišče — pokazati značaj mesta tudi v Ljubljani in takega sklepa ne more premeniti noben deželni predsednik, noben minister in sploh nihče na svetu. Za sedaj pa pravimo: Živela češka odločnost!

Volilска reforma.

Poslanec Pernerstorfer, jeden najinteligentnejših članov našega parlementa, priobčil je v Berolinskem listu „Socialpolitisches Centralblatt“ kako poučen članek o politični situaciji v naši državi polovici glede na splošno volilsko pravo. Navajajoč posamečne predloge in nasvete, pravi pisatelj: „Ne kaže se, da bi bila vlada Plenerjevemu predlogu o delavskih zbornicah s politično volilsko pravico sedaj bolj naklonjena, nego pred nekaterimi leti. Tudi javno mnenje je zoper to. Odpraviti se hoče zastopstvo interesov, ne pa še razširiti. Sodeč po sedanjih razmerah se more reči, da imajo vsi projekti več upanja na uveljavljanje nego projekt o delavskih zbornicah. Kakor se čuje, se boj grof Taaffe najbolj pomnožitve števila poslancev. Ako bo že moral odnehati, odločil se bo za projekt, kateri bi ne pomnožil števila poslancev.“ — Pernerstorfer misli, da bo to predlog, kateri pripravlja neki levicar, in s katerim se priznava volilsko pravo vsem 24 let starim moškim članom kake bolniške blagajne. Morda — piše Pernerstorfer — se odloči grof Taaffe za to, da pusti v veljavi sedanji sistem narodnega zastopstva, samo da uvrsti mej volilce člane bolniških blagajnic. Posoda bi v tem slučaju ostala ista, samo vsebinu bi zadobila večjo ekspanzivno silo. V pravih obrtniških okrajih bi bili delavci v večini in bi svoje može pošiljali v parlament.

Vnanje države.

Rusko-nemška carinska borba.

V gospodarski borbi med Rusijo in Nemčijo je nastalo premirje, katero bodo trajalo do due 1. oktobra. Nemška vlada obvestila je rusko, da je pripravljena, začeti pogajanja radi trgovinske pogodbe, katero je bila prej že odklonila, ter se izrekla, naj se pogajanja začno 1. oktobra. Ruska vlada je odgovorila, da se strinja s tem predlogom, da imenuje kot svoje zastopnike V. I. Timirjeva, N. P. Zubogina in V. S. Rafščoviča, ter da bi rada še pred nasvetovanim rokom začela pogajanja, toda samo če se na obec straneh kaj odneha; ako bi nemška vlada ostala na dosedanjem svojem stališču, da ima samo Rusija odnehati od svojih tirjatev, Nemčija pa ne, potem bi bila vsa pogajanja brezuspešna. — Sedaj skuša nemška vlada s številkami dokazati, da je Rusija uvažala na Nemško dosti več deželnih produktov nego Nemčija svojih obrtnih izdelkov na Rusko, in s tem hoče demonstrativati, da bi imela Rusija velikansko izgubo, ako bi se ne uklonila nemškim diktatom. Nemčija pa pri tem modrovauju ne pomisli, da je človeku vsakdanji kruh bolj potreben nego vse drugo in da se bo ruski narod doli lagije odrekel nemškim obrtnim izdelkom, nego nemški narod ruskemu žitu. Nemška vlada ne upošteva, da bodo russki kmetovalci s pridelki letošnje letine mogli plačati dolgove, narejene lani in predianskimi radi slabe letine in da je to zanje večje koristi, kakor če se jim odpre nemški trg. Ako ne bodo nemški obrtni izdelki več hodili na Rusko, imela bo ta še drug dobiček, povzdignila in razvila se bo namreč domača industrija in Rusija bo zamogla z lastnimi izdelki zadoščati domaćim potrebam. V kolikor je neobhodno potrebno tujih izdelkov, dobivala jih bo Rusija lahko iz Francije, kar bo le v korist politični zvezzi rusko-francoski. Nemčija si je izbrala za svojo žrtve Finsko ter za to rusko provincijo določila izjemo glede carin na rusko blago. Finska ima neke posebne pravice, ima svoj zastop, svojo vojsko, svojo valuto in sme tudi na rusko uvozne določiti kakeršnokoli carino, narobe pa Rusija ne sme s Finsko postopati kakor s tuto državo, da ne pospešuje finskega separatizma. Nemška vlada računa, da bodo mogla Nemčija dobiti rusko žito čez Finsko in tudi svoje obrtne izdelke pošiljati tem potem. Nemčija je Finsko angažovala za svoje interese še za časa Bismarcka v boju zoper ruske papirje. Takrat so russki rubli v ceni neprimerno padali, finske marke pa neprimerno rasle. Konč teh nenormalnih razmer bi bil ta, da bi se Rusija odločila za energičen korak ter odpravila nenačavne meje, narejene mej njo in Finsko. — Ruski poslanik v Berolini, grof P. A. Šuvalov odpotoval je te dni zaradi trgovinskih pogajanj z Nemčijo v Peterburg in sicer je krenil čez Finsko. Prav to, da je izbral daljši pot v Peterburg, svedoči, da je imel na Finskem posebne opravke. Naj-

Listnica uredništva.

G. Lina Škrjanec, poštna upraviteljica v Spodnji Šiški. Poslani goldinar izročili smo g. blagajniku pisateljskega društva v Ljubljani.

Umrli so v Ljubljani:

8. avgusta: Franc Marincič, kajžarjeva hči, 2 leti, Ilovca št. 36, božast. — Reza Razpotnik, zasobnica, 68 let, Turjaški trg št. 5, otrpenje srca. — Anton Bajc, gostilničarjev sin, 3 dni, sv. Jakoba trg št. 2, oslabljenje. 9. avgusta: Marija Jordan, krojačeva hči, 1½ leta, Turjaški trg št. 8, menitnina bacilarska. — Pavel Princ, ključavnicačarjev sin, 13 mesecev, Florjanske ulice št. 18, katar v črevih. — Andrej Muzlovič, posestnik, 60 let, Hradeckega vas št. 13, catarrh, intest. acutus. 10. avgusta: Fran Pečar, delavčev sin, 4½ meseca, Kolizej št. —, bronchitis. — Janez Inglčič, krojač, 19 let, Poljanski nasip št. 50, jetika.

V deželnih bolnicah:

9. avgusta: Jera Zaviršek, gostija, 75 let, tumor abdom.

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura	Veetrovi	Nebo	Močnina v mm.
10. avg.	7. zjutraj	737·2 mm.	13 4° C	sl. zah.	megl.	1·3 mm.
	2. popol.	736·0 mm.	23·6° C	m. vzh.	obl.	
	9. zvečer	738·6 mm.	16·4° C	m. szh.	obl.	dežja.

Srednja temperatura 17·8°, za 2·0° pod normalom.

Dunajska borza

dné 11 avgusta t. l.

	včeraj	— danes
Papirna renta	gld. 96·55	— gld. 96·40
Srebrna renta	96·10	— 96·05
Zlata renta	118·75	— 118·85
4% kronska renta	96·45	— 96·05
Akcije narodne banke	978—	— 977—
Kreditne akcije	335—	— 333·75
Lordon	125·70	— 125·95
Napol.	9·92	— 9·93
C. kr. cekini	5·91	— 5·91
Nemške marke	61·27½	— 61·50
Italijanske lire	45·20	—
Papirnati rubelj	1·31	—

Dně 10. avgusta t. l.

4% državne srečke iz 1. 1854 po 250 gld.	147 gld.	50 kr.
Državne srečke iz 1. 1864 po 100 gld.	191	25
Ogerska zlata renta 4%	—	—
Dunav reg. srečke 5% po 100 gld.	127	—
Zemlj. obč. avstr. 4½% zlati zast. listi.	122	25
Kreditne srečke po 100 gld.	197	50
Rudolfove srečke po 10 gld.	23	30
Akcije anglo-avst. banke po 200 gld.	149	25
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	251	—

4% državne srečke iz 1. 1854 po 250 gld.

Državne srečke iz 1. 1864 po 100 gld.

Ogerska zlata renta 4%.

Dunav reg. srečke 5% po 100 gld.

Zemlj. obč. avstr. 4½% zlati zast. listi.

Kreditne srečke po 100 gld.

Rudolfove srečke po 10 gld.

Akcije anglo-avst. banke po 200 gld.

Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.

251

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—